

Adéu a Eduard Vivancos, un esperantista centenari

Xavier Alcalde Politòleg i especialista en el moviment esperantista

El 2020 ha acabat amb una notícia trista, el decés a Toronto de l'[Eduard Vivancos](#) (1920-2020), esperantista català centenari. Vivancos formava part d'una generació a qui la guerra va canviar la vida per sempre. Aquells que es van exiliar van patir primer les dures condicions dels camps francesos i després van haver de refer la seva vida en un altre país. La majoria no tornaria mai.

Havia nascut a Barcelona, de pare murcià i mare catalana. A Bram va coincidir amb el prestigiós esperantista català **Jaume Grau Casas** (vice-president de la Akademio de Esperanto), qui ens explica aquesta trobada al seu llibre *Tagoj kaj Ruinoj*, tot i que per motius generacionals qui va fer més amistat amb ell va ser el seu pare, que també hi era, al camp. A l'acabar la Segona Guerra Mundial, l'Eduard va marxar a París, on va conèixer la lleidatana **Ramona Comella**. Sis mesos després es van casar. I el 1954 van decidir emigrar a Toronto. La seva germana Juliette (nascuda a Barcelona el 1929) es va quedar a París, on encara viu. Sol recordar que va ser molt afortunada de parlar català, perquè això la va ajudar a travessar els Pirineus; llavors no parlava francès i a la Catalunya Nord no va tenir cap mena de problema lingüístic.

L'Eduard no va tornar a Barcelona fins el 1976, un cop mort el dictador. Li agradava explicar que el primer que va fer en arribar va ser menjar-se una botifarra amb seques. Havia après l'esperanto a l'Ateneu Enciclopèdic Popular i pràcticament fins l'any 2000 va ser un esperantista molt actiu, sobretot en àmbits llibertaris i també a l'associació d'esperanto local. Per exemple, el 1987 en motiu del centenari de la llengua, els esperantistes de Toronto van fer un vídeo de propaganda en una vintena de llengües; ell es va encarregar de les versions en català i en castellà, i també la que es va fer en esperanto. Mai va oblidar les seves arrels i durant més d'una dècada va ser un dels principals col·laboradors de *La Flama*, la revista del Casal dels Països Catalans de Toronto. Un dels articles que hi va publicar sobre l'Olimpiada Popular de 1936 de Barcelona va tenir força ressò, essent un dels pocs protagonistes que ha escrit sobre aquest esdeveniment. En el món esperantista també va tenir repercussió el seu text contra la celebració del Congrés Mundial d'Esperanto a Madrid el 1968 i que va comptar amb el dictador com a Alt Protector.

En els darrers temps ha pogut gaudir d'alguns reconeixements. Així, a l'últim número de *La Riverego*, la revista dels esperantistes quebequesos, va sortir un article extens sobre la seva vida i el passat 19 de setembre, en ocasió del seu centenari, l'Associació Mundial d'Esperanto li va dedicar la primera edició del Dia dels Veterans. Juntament amb l'estimat [Llibert Puig](#), són els dos únics catalans al panteó esperantista d'[Edukado.net](#).

No deixa de ser irònic que persones que van sobreviure a guerres i camps de concentració acabin anant-se del nostre món com a conseqüència del maleït virus; un virus que a l'Eduard ja el va trobar molt afeblit després de mesos de confinament, sense les visites del seu fill que tant el reconfortaven.

Potser hem estat, com a societat, una mica injustos amb els refugiats de la guerra, a qui massa sovint hem tingut oblidats.

Bonan vojaĝon, kara Eduard, la tero estu al vi malpeza!